

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής υπ' αριθ. 3652/02
την οποία κατέθεσε η Έ.Ε. κ.λ.π.
κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν στις 5 Δεκεμβρίου 2002 από τμήμα απαρτιζόμενο από τους κ.κ. δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

P. LORENZEN,

N. VAJIC,

S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

V. ΖΑΓΡΕΒΕΛΣΚΥ,

και από τον κ. S. NIELSEN, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος,*

Έχον υπόψη την προρρηθείσα προσφυγή, η οποία εισήχθη στις 24 Ιανουαρίου 2002,

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Οι προσφεύγοντες, Έ.Ε.Ε.Ε.Ε.

Εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τον Δικηγόρο Αθηνών Ι. Σταμούλη.

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, όπως εκτίθενται από τους προσφεύγοντες, έχουν εν περιλήψει ως εξής:

Με τρεις αποφάσεις – τις υπ' αριθ. 174, 111 και 165 από 20 Οκτωβρίου 1945, 27 Φεβρουαρίου 1946 και 11 Απριλίου 1946 αντιστοίχως – τα ειδικά δικαστήρια Θεσσαλονίκης και Φλωρίνης διέταξαν (δυνάμει του άρθρου 2 § 2 του Νόμου 533/1945) τη δήμευση του συνόλου των ακινήτων των

Ε Ξ Ε Ξ Ε

, κληρονόμοι των οποίων είναι οι προσφεύγοντες. Τα δικαστήρια αυτά έκριναν ότι τα εν λόγω πρόσωπα είχαν συνεργαστεί κατά τη διάρκεια του πολέμου με τον εχθρό.

Ο Ε Ξ Ε ήταν ιδιοκτήτης ενός καταστήματος και μιας αιθούσης 334 τ.μ., μιας οικίας 208 τ.μ., δύο αμπελώνων 2 000 τ.μ. και 500 τ.μ. αντιστοίχως. Ο Ε Ξ Ε ήταν ιδιοκτήτης ενός οικοπέδου 250 τ.μ. Ο Ε Ξ Ε ήταν ιδιοκτήτης δύο οικιών επί οικοπέδων, 199 τ.μ. και 400 τ.μ. έκαστο. Ο Ε Ξ Ε ήταν ιδιοκτήτης ενός αμπελώνα, μιας οικίας επί οικοπέδου 100 τ.μ., μιας οικίας επί οικοπέδου 280 τ.μ., δύο οικοπέδων 158 τ.μ. και δύο οικιών 64 τ.μ. και 83 τ.μ. Τέλος, ο Ε Ξ Ε ήταν ιδιοκτήτης μιας οικίας επί οικοπέδου 4 000 τ.μ.

Στις 21 Ιουλίου 1954, δημοσιεύθηκε το νομοθετικό διάταγμα 2912/1954 περί ρυθμίσεως ορισμένων θεμάτων σχετικών προς την τύχη και την απόδοση των πρώην γερμανικών ακινήτων στην Ελλάδα. Συμφώνως προς το διάταγμα αυτό, τα γερμανικά ακίνητα, τα οποία ανήκαν σε φυσικά πρόσωπα και τα οποία είχαν δήμευθεί, αποδόθηκαν στους δικαιούχους, εφόσον αυτοί διέμεναν στην Ελλάδα πριν από τις 6 Απριλίου 1941 και μέχρι της δημοσιεύσεως του διατάγματος 2912/1954, ή είχαν εγκαταλείψει την Ελλάδα, αλλά είχαν επιστρέψει μέχρι της 30 Ιουνίου 1951 με την πρόθεση να εγκατασταθούν μόνιμως στη χώρα. Στην περίπτωση κατά την οποία οι ιδιοκτήτες των ακινήτων αυτών είχαν αποβιώσει, το δικαίωμα διεκδικήσεως

της αποδόσεως των ακινήτων αυτών, ήταν δυνατό να ασκηθεί από τους κληρονόμους αυτών.

Στις 31 Ιανουαρίου 1972, το νομοθετικό διάταγμα 1108/1972 περί αποδόσεως αγροτικών εκτάσεων οι οποίες είχαν δημευθεί, προέβλεπε την απόδοση των εκτάσεων αυτών καθώς και των κτισμάτων (εφόσον αυτά ευρίσκονταν εντός χωρίων ή πόλεων, ο πληθυσμός των οποίων δεν υπερέβαινε τους 5 000 κατοίκους) σε όποιους είχε επιβληθεί δήμευση.

Στις 10 Απριλίου 1985, ψηφίστηκε ο Νόμος 1540/1985 περί ρυθμίσεως των της περιουσίας των πολιτικών προσφύγων, με τον οποίο απεδόθησαν στους «πολιτικούς πρόσφυγες» τα ακίνητα τα οποία είχαν περιέλθει στο Δημόσιο δυνάμει ορισμένων νόμων ή είχαν δημευθεί με δικαστικές ή διοικητικές αποφάσεις και οι ιδιοκτήτες τους είχαν φυλακισθεί, εξορισθεί, εκτελεσθεί ή διωχθεί στην Ελλάδα. Με το άρθρο 9 του νόμου καταργήθηκε το διάταγμα 1108/1972.

Στις 12 Ιουλίου 1995, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Φλωρίνης αγωγή, με την οποία ζητούσαν να αναγνωρισθούν κύριοι των ακινήτων των προγόνων τους, τα οποία είχαν δημευθεί.

Με την από 31 Ιανουαρίου 1996 και υπ' αριθ. 11/1996 απόφαση, το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή των προσφευγόντων. Έκρινε κατ' αρχάς ότι το διάταγμα 1108/1972 δεν είχε εφαρμογή επί των ακινήτων τα οποία ευρίσκονται εντός πόλεων, ο πληθυσμός των οποίων υπερβαίνει τους 5 000 κατοίκους. Ο νόμος 1540/1985 είχε εφαρμογή μόνο επί των πολιτικών προσφύγων και όχι επί όσων είχαν καταδικασθεί για συνεργασία με τον εχθρό. Τέλος και σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν ο νόμος 1540/1985 είχε εφαρμογή, έπρεπε η αγωγή να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι δεν είχε εισαχθεί εντός της απαιτούμενης από τον νόμο προθεσμίας, ήτοι πέντε έως επτά έτη από της δημοσιεύσεως αυτού.

Στις 27 Φεβρουαρίου 1998, το Εφετείο Δ. Μακεδονίας επικύρωσε την προρρηθείσα απόφαση.

Με την από 18 Οκτωβρίου 2001 και υπ' αριθ. 1464/2001 απόφαση, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως των προσφευγόντων, οι οποίοι βασίζονταν στο άρθρο 4 του Συντάγματος (απαγόρευση διακρίσεων). Οι προσφεύγοντες υποστήριζαν ότι το διάταγμα 1108/1972, το οποίο

προέβλεπε την απόδοση δημευθέντων ακινήτων εντός των πόλεων με πληθυσμό έως 5 000 κατοίκους, εισήγαγε διάκριση αντίθετη προς το άρθρο αυτό του Συντάγματος. Ο Άρειος Πάγος έκρινε, όπως και το Εφετείο, ότι το άρθρο 9 του Νόμου 1540/1985 είχε καταργήσει τις ευνοϊκές διατάξεις του διατάγματος 1108/1972 (στο μέτρο που αφορούσε και την απόδοση των ιδιοκτησιών στους κληρονόμους εκείνων οι οποίοι είχαν καταδικασθεί για συνεργασία με τον εχθρό) και, επομένως, δεν ήταν δυνατόν οι προσφεύγοντες να βασίζονται επί των διατάξεων αυτών για να επικαλούνται διάκριση αντίθετη προς το Σύνταγμα.

Πέραν των δικαστικών διαδικασιών, οι προσφεύγοντες είχαν επίσης προσφύγει ενώπιον πολλών διοικητικών αρχών. Στις 5 Δεκεμβρίου 1991, η Νομαρχία Φλωρίνης τους ενημέρωσε ότι το Υπουργείο Οικονομίας είχε καλέσει τις νομαρχίες να μη προβαίνουν στην πώληση τέτοιου είδους ακινήτων διότι μία ρύθμιση δια της νομοθετικής οδού ήταν υπό μελέτη ώστε να αποδοθούν τα ακίνητα αυτά στους δικαιούχους.

ΑΙΤΙΑΣΗ

Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι υπήρξε παραβίαση των άρθρων 14 της Συμβάσεως και 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, λόγω του ότι οι ιδιοκτησίες των προγόνων τους, οι οποίες δημεύθηκαν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο για πράξεις συνεργασίας, δεν αποδόθηκαν σε αυτούς, δυνάμει ορισμένων νόμων οι οποίοι προέβλεπαν την απόδοση αυτή υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι το άρθρο 2 § 2 του Νόμου 533/1945 είναι αντίθετο, και ήταν αντίθετο, προς όλα τα Συντάγματα της Ελλάδος, τα οποία απαγορεύουν τη δήμευση. Το γεγονός ότι το Δημόσιο επιμένει να μη αποδίδει ακόμα τις δημευθείσες ιδιοκτησίες μετά την επικύρωση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως συνιστά παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Τέλος, το γεγονός ότι ορισμένες ιδιοκτησίες, οι οποίες είχαν δημευθεί, απεδόθησαν στους Γερμανούς υπηκόους καθώς και στους

κληρονόμους των Ελλήνων υπηκόων οι οποίοι είχαν καταδικασθεί για συνεργασία, συνιστά παραβίαση των άρθρων 14 της Συμβάσεως και 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Τα άρθρα 14 της Συμβάσεως και 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 έχουν ως εξής:

Άρθρο 14 της Συμβάσεως

«Η χρήση των αναγνωριζομένων στη (...) Σύμβαση δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνική μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1

«Παν φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η ιδιοκτησία των προγόνων των προσφευγόντων δημεύθηκε δυνάμει του άρθρου 2 § 2 του Νόμου 533/1945 και με τρεις αποφάσεις των ειδικών δικαστηρίων το 1945 και 1946. Στις 21 Ιουλίου 1954 και 31 Ιανουαρίου 1972, δύο διατάγματα προέβλεψαν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την απόδοση στους δικαιούχους ή στους κληρονόμους αυτών των ιδιοκτησιών οι οποίες δημεύθηκαν μετά τον πόλεμο για πράξεις συνεργασίας. Τα διατάγματα αυτά περιείχαν διατάξεις ευνοϊκές για τους προσφεύγοντες αλλά, στη συνέχεια, στις 10 Απριλίου 1985, με τον Νόμο 1540/1985 καταργήθηκαν τα ως άνω διατάγματα. Ο νόμος αυτός προέβλεπε πλέον την απόδοση στους πολιτικούς πρόσφυγες και μόνο, και όχι σε όσους είχαν καταδικασθεί για πράξεις συνεργασίας. Η διαδικασία την οποία ήγειραν οι προσφεύγοντες ενώπιον των αστικών δικαστηρίων άρχισε στις 12 Ιουλίου 1995 και ολοκληρώθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2001, με την απόφαση του

Αρείου Πάγου, ο οποίος έκρινε ότι οι προσφεύγοντες δεν ηδύναντο να τύχουν των ευνοϊκών διατάξεων του διατάγματος 1108/1972 διότι είχε καταργηθεί.

Το Δικαστήριο κρίνει ότι οι αιτιάσεις των προσφευγόντων δεν εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητός του *ratione temporis* διότι αφορούν γεγονότα τα οποία επισυνέβησαν πριν τις 20 Νοεμβρίου 1985, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος της αποδοχής του δικαιώματος ατομικής προσφυγής από την Ελλάδα. Η δήλωση της Ελλάδος έχει ως εξής: «(...) η Κυβέρνηση της Ελλάδος αναγνωρίζει, για το χρονικό διάστημα από 20 Νοεμβρίου 1985 έως 19 Νοεμβρίου 1988, την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να επιλαμβάνεται αιτήσεως υποβαλλομένης στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, μετά τις 19 Νοεμβρίου 1985, υπό παντός φυσικού προσώπου, μη κυβερνητικής οργανώσεως ή ομάδος ατόμων, οι οποίοι, λόγω πράξεως, αποφάσεως, περιστατικών ή γεγονότων μεταγενεστέρων της ημερομηνίας αυτής, διατείνονται ότι είναι θύματα παραβιάσεως των δικαιωμάτων τα οποία αναγνωρίζονται στη Σύμβαση και στο πρόσθετο Πρωτόκολλο (...)».

Ακόμα και αν οι προσφεύγοντες ηδύναντο να θεωρηθούν θύματα παραβιάσεως του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, θα ήταν δυνατό να συμβεί αυτό στις 10 Απριλίου 1985, ημερομηνία κατά την οποία ψηφίστηκε ο Νόμος 1540/1985 με τον οποίο καταργήθηκε το ευνοϊκό γι' αυτούς διάταγμα 1108/1972. Ωστόσο, κατά την ημερομηνία αυτή, η Ελλάδα δεν είχε ακόμα αναγνωρίσει το δικαίωμα ατομικής προσφυγής. Τα περιστατικά τα οποία συνιστούν την ενδεχόμενη παραβίαση καλύπτονται επομένως από τον χρονικό περιορισμό ο οποίος αναφέρεται στη δήλωση της Ελλάδος.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή είναι ασυμβίβαστη *ratione temporis* προς τις διατάξεις της Συμβάσεως υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 § 4.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομοφώνως,

Δεν κάνει δεκτή την προσφυγή.

[υπογραφή]

Søren NIELSEN

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ